

**GLOBUSOVI REPORTERI U SJEDIŠTU AGENCIJE
"PARAGONA" U VARŠAVI**

JA IZVOZIM HRVATSKE LIJEČNIKE NA ZAPAD

U našem kampusu četiri mjeseca žive u
izolaciji i danonoćno uče jezik i običaje zemlje
EU u kojoj smo im našli posao

PIŠE BISERA FABRIO SNIMIO DARKO TOMAŠ/CROPIX

» **N** ikada ne reci nikad. Dimitrius, kardiolog iz Grčke, sigurno prije nekoliko godina nije razmišljao o tome da će ubrzano učiti švedski. O Švedskoj je imao dobro mišljenje, osim onoga što južnjake uvijek muči kad su u pitanju sjeverni krajevi – a to je klima. Ali sada liječnik koji je bio jedan od najambicioznijih u svojoj bolnici svako jutro počinje sa:

- Jag är din doktor. Kan jag hjälpa dig?

Ponavljat će to svakoga dana u bolnici u Linköpingu kad primi pacijenta.

- Ja sam vaš liječnik. Kako vam mogu pomoći?

Dok prelistava debelu knjigu – švedski jezik s medicinskim izracima – grčki liječnik priča kako je završio tu, u predgrađu Varšave, u kampusu agencije Paragona, na drugom katu ugodne stambeno-poslovne zgrade, učeći švedski i spremajući se za svoju novu profesionalnu i veliku osobnu promjenu. U pozadini se čuje glas spikera sa švedske televizije, informacije o rasporedu su na švedskom, tu je čak i zastava.

– Googlo sam i odmah našao agenciju. Očekivao sam, iskreno, da se radi o jednom od onih mailova – dobili ste milijun dolara – kad su mi se javili. Ali nije bilo tako. Poslao sam im svoj CV. Sve je išlo vrlo profesionalno. Bilo je to prvi put u mom životu da sam poslao životopis nekome i da nakon toga nisam morao telefonirati uokolo, tražeći imena ljudi koji znaju nekoga tko zna nekoga tko bi mogao znati ili odlučivati o toj poziciji – kaže uz ironičan smijeh. Dobro svi znamo o čemu govori.

SZFSZDZFC. Dimitrius nije otišao zato što je u Grčkoj koma. Odnosno, ne samo zato. Otišao je jer je želio napredovati u najboljim profesionalnim godinama, jer je smatrao da je dobio priliku koja se ne propušta i uloženi trud – u odnosu na ono što će zauzvrat dobiti, činio mu se kao potencijal za vrijednu budućnost. Puno je njegovih prijatelja otišlo, ali znatno ranije.

– Moj mi je šef, kad su ga nazvali iz agencije da bi ga pitali mišljenje o meni, rekao da bi me zadržao da može, ali da mi nema što ponuditi – pojašnjava.

Zato sada slovka na švedskom i još će tako tri mjeseca, svakoga dana od jutra do popod-

ne, a onda pisati zadaću. Sve je podređeno učenju. Ni on, niti njegova kolegica iz Portugala, dermatologinja Carolina, još nisu bili u centru Varšave. Nemaju vremena. Jako su usredotočeni na što brže savladavanje jezika svoje nove domovine.

– Mi liječnici naučili smo na učenje – kaže Grk.

– Čini mi se da provodim isti broj sati u učenju sada kao što sam činila kad sam studirala i pripremala ispite. Samo što sada moram još jednom ponavljati anatomiju – ali na šved-

PRESELJENJE
Liječnici uče jezik,
žive 15 tjedana
u varšavskom
predgrađu, a
njihove obitelji
polaze tečaj on-line.
Agencija dogovara
selidbu, nalazi im
stan i školu za djecu

skom – govori njegova portugalska kolegica. I ona će u Linköping, na odjel dermatologije. Oboje su već bili na razgovoru u bolnici. Dočekali su ih šefovi odjela, kolege, medicinske sestre. Trudili su im se odmah pokazati da su dobrodošli.

– Znali su svaki detalj mog životopisa i onoga što sam u Portugalu radila – kaže Carolina.

Vidi se da ni jedno ni drugo neće odustati. Događalo se – liječnik u svakom trenutku može reći da se predomislio – i vratiti se doma. U Paragoni su navikli na različite situacije pa se zato na početku radi profil liječnika koji uključuje i procjenu brzine savladavanja jezika – jer je vrijeme ograničeno. No, kao što će kasnije reći Adam Ringer, prvi čovjek Paragone, sve što je ljudsko, već im je poznato.

– Moji pacijenti slali su mi mailove kad su čuli da odlazim, u kojima su me ohrabivali u toj odluci. Rekli su – bila si dobra liječnica ovdje, bit ćeš i tamo. To mi je olakšalo odluku – govori Carolina. Bilo joj je teško ostaviti na 15 tjedana muža i djecu.

– Ali, kad sam o tome razmišljala, a ova je odluka u meni sazrijevala godinu dana, shvatila sam da smo možda sada odvojeni četiri mjeseca, ali ovo je zaista ulog u njihovu budućnost.

Muž, ekonomist, složio se s tim. Svaku večer satima razgovaraju preko Skypea.

Carolina dodaje da joj agencija pri regrutiranju ništa nije zatajila.

– Točno sam u svakom trenutku znala na što dolazim. Kad smo prvi puta došli, pokazali su nam fotografije stana u kojemu ću živjeti. Sve je bilo baš kako su rekli, nije bilo nikakvih iznenađenja – kaže.

MAPREDOVANJE. – Nije samo stvar odlaska u središnju zemlju. Stvar je napredovanja u poslu. U Švedskoj ću raditi s ljudima koji mijenjaju današnju medicinu u mom području. I sve je fantastično organizirano. Moja djeca imat će u prvim tjednima u razredu prevoditelja za grčki tako da se lakše prilagode – dodaje Dimitrius.

Trenutačno je u kampusu agencije Paragona desetak liječnika koji se pripremaju za novi posao, među njima i hrvatski, samo oni još nisu spremni za javnost. Dimitrius i Carolina otvoreni su, ali nju ipak snimamo s leda i pišemo im samo imena.

Prije nekoliko mjeseci agencija je imala predstavljane u Zagrebu. Dvorana u jednom zagrebačkom hotelu bila je prepuna. Baš kao što je bila i u 16 drugih zemalja u kojima rade unutar EU. Agencija radi od 2002. godine i regrutirala je preko tisuću liječnika i medicinskog osoblja tijekom svih ovih godina.

Agencija spaja bolnice u zapadnoj i sjevernoj Europi s liječnicima s juga i istoka.

Kad dobiju posao na natječaju koji se raspisuje na lokalnoj razini za točno određenu bolnicu, imaju točno određeno vrijeme unutar kojega moraju pripremiti liječnika za novu sredinu. Liječnici uče jezik, žive 15 tjedana u relativnoj izolaciji varšavskog predgrađa dok njihove obitelji uče jezik on-line.

Kasia Nosarzewska rješava svu papirologiju »

PONUĐA
Sjever Norveške nudi jako dobre uvjete. Iako, naravno, ne može biti hladnije, kažu u agenciji

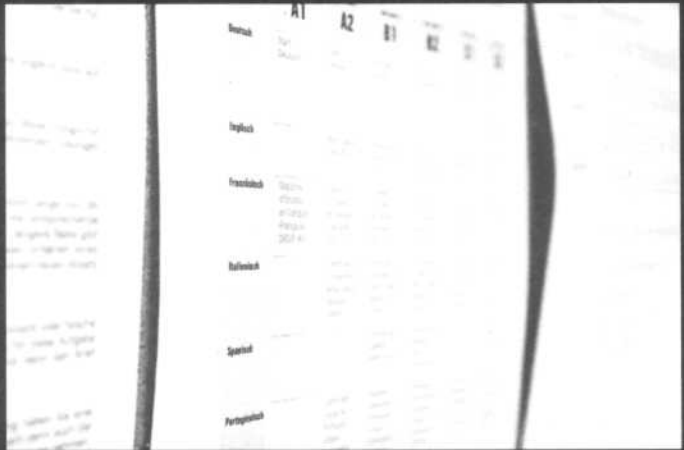
GLAVNA LOGISTIČARKA
Kasia Noraszewska sređuje dokumente i nalazi stan za liječnika i obitelj

PROFESORI
Catherine Ringer i Soren Vad kažu da su liječnici, očekivano, najbolji učenici

REGRUTERKE
Agnieszka Anusiewicz i Ewelina Sawicka traže liječnike zainteresirane za novi posao

PORTUGALKA
Dermatologinja Carolina (gore) nakon priprema će u švedski Linköping

RASPORED
Trenutačno je u varšavskom kampusu Paragona desetak liječnika

GRK DIMITRIUS
Kardiolog će naučiti švedski, a potom će također u bolnicu u Linköpingu

» vezanu uz preseljenje, traženje novog doma, škole za djecu... Liječnici dolaze na gotovo, a ako što zapne, zovu Sorena Vada ili Catherine Ringer, svoje učitelje jezika, kako bi im pomogli.

– Oni su san svakog učitelja – govori Danac Soren. – Potpuno su posvećeni učenju.

Najteže je psihijatrija. Oni su stalno u interakciji s pacijentima.

– Dobro se snalaze, ali uvijek ima neočekivanih situacija – kaže njihov učitelj. Kao, na primjer, kad je jedan pacijent počeo citirati Bibliju na staronorveškom. Liječnica ga ništa nije razumjela, ali nije ni medicinska sestra koja je “domaća”.

Najlakše je patolozi. Oni ne moraju puno razgovarati.

– Prvo svladavaju standardna pitanja kroz koja liječnici prolaze s pacijentima da bi utvrdili anamnezu. A nastavljaju učiti jezik i na tečaju pošto se presele, sve dok ga potpuno ne usavrše.

Pitam Sorena Vada uče li liječnici i neke druge stvari, poput regulative vezane uz njihovu struku i običaja. Ovo prvo podučavaju, a o drugome kaže: – Ne želimo ulaziti u ono što bi se moglo smatrati predrasudama. Objašnjavamo kako neke stvari funkcioniraju u drugoj zemlji. Na primjer, u švedskim bolnicama nikad nećete čuti da ljudi govore o problemima. Spominjat će riječ – izazovi – dodaje.

A osim toga, konflikti i napetosti su rijetki. Timski rad se više cijeni od individualizma.

– Ah, već sanjam na švedskom – kaže Carolina zadovoljno.

VOZAČI KAMIONA. Adam Ringer kaže da ne regrutiraju samo liječnike nego i vozače kamiona. Trenutačno ih Velika Britanija traži 400. Toliko da nema dovoljno Poljaka koji bi se uhvatili volana. Vozači kamiona prolaze drukčiji tečaj – od onoga u simulatoru s volanom na desnoj strani pa da učenja engleskih prometnih pravila.

Martin Ratz i Adam Ringer ljudi su koji stoje iza Paragone; Skandinavija ih je obojicu obilježila. Ratz je dijete poljskih političkih izbjeglica, Adam Ringer bio je politički izbjeglica koji se u Poljsku vratio sa slomom komunizma.

Posao su savršeno organizirali. Pritom, kaže nam Martin Ratz, nije uvijek lako jer postoje druge, manje ozbiljne tvrtke koje se bave istim poslom i neetično se ponašaju.

Ali, dogodi se problem i sa samim državama. – Uglavnom smo imali sličnu situaciju sa svakim novim tržištem u Europi, ali Hrvatska je izuzetak, i to negativan. Nijedna od 16 zemalja u kojima radimo nije nametala penale za liječnike koji žele otići. Ta dosad nezabilježena politika ruši jedan od stupova Europske Unije, a to je pravo na posao bilo gdje u Europi. Čini se da su liječnici u Hrvatskoj iskorišteni kao žrtveni jarcu za loše političke odluke. Osim toga, strah od liječničkog egzodusa nije opravdan. Pogledajte situaciju s drugim europskim državama. Poljska danas ima više liječnika nego što je imala prije deset godina

kad smo ušli u EU, a pritom imamo manje stanovnika. Ideje nametanja financijskih penala podsjećaju na vremena komunizma, kad su ljudi morali plaćati penale za vizu da odu van. To je apsurdno, naročito u profesiji koja je po svojoj definiciji bez granica i ima cilj pomagati ljudima. Hrvatska bi pod hitno to morala promijeniti, jer je izbor jednostavan – ili prihvaćate otvorenu Europu ili joj ne pripadate – kaže rezolutno Martin.

Koliko je hrvatskih liječnika otišlo na ovaj način iz Hrvatske, još se ne zna. Samo ove godine otišlo ih je već dvadesetak, a otkad se otvorilo tržište, procjena je nezavisnih izvora da je Hrvatsku napustilo više od dvjesto liječnika. Veliki dio njih otišao je na novu adresu upravo preko Paragone.

Kad su u Europsku Uniju počele ulaziti članice iz Srednje i Istočne Europe i otvorilo se tržište rada, shvatili su da postoji potreba za medicinskim osobljem, liječnicima i sestrama u razvijenijim zapadnim državama. Liječnici su vrlo mobilna profesija; imaju isto znanje na različitim jezicima. Zato je trebalo spojiti jedne i druge. Prvi su krenuli poljski liječnici, medicinske sestre i stomatolozi. U međuvremenu se ekonomska situacija promijenila; poljski su se liječnici počeli vraćati kući jer su im uvjeti i standard sada povoljniji u Poljskoj nego na Zapadu, a u zapadne bolnice počeli su odlaziti Rumunji, Grci, Portugalci i Hrvati.

Agnieszka Anusiewicz nema puno vremena za kavu jer mora regrutirati dvadeset psihijataru koliko ih trenutačno Paragona traži. Njezine kolegice u uredu Ewelina Sawicka i Kamila Pomacho Komar od jutra su na telefonima. Baš dok nas Adam vodi u obilazak punog ureda u kojemu svi drže telefone u rukama, Kamila je poklopila slušalicu.

– Evo, upravo sam razgovarala s liječnikom iz Hrvatske – objašnjava. Taj je liječnik zainte-

resiran za ponudeni posao, blizu je odluke da obavlj razgovor s bolnicom. Jer, nova radna sredina, pa čak i grad, moraju “kliknuti” s kandidatom. Puno faktora treba uzeti u obzir, kaže Agnieszka koja već deset godina strpljivo odgovara na sva liječnička pitanja i regrutira ih za novi posao. Napade panike nema. Liječnici su ti, kaže, koji nisu navikli na takvu vrstu razgovora jer obično su se dosad susretali sa situacijama da samo predaju životopis i molbu za posao – i to je sve. Sada prolaze regrutaciju; razgovore, procjenu koliko brzo mogu naučiti jezik, kakvi su timskom radu. Provjeravaju se njihove reference, razgovara s bolnicom u kojoj su ranije radili. Paragona preuzima rizik obuke liječnika, učenja jezika i smještaja u jednom od kampusa – imaju ih u Varšavi i Budimpešti, ured u Bukureštu i Švedskoj – i plaća ih – lokalna vlast, to jest bolnica – tek kad liječnik počne raditi na novom radnom mjestu.

KAO U STUDENTSKOM DOMU. Neka od tih radnih mjesta prilično su egzotična. U Paragoni nam regruteri pokazuju sjever Norveške. Tamo je jedan kirurg gotovo na granici s Rusijom. Hladnije mu ne može biti.

– Ali dobio je jako dobre uvjete – objašnjava nam.

Na kraju krajeva, uvijek je to pitanje osobnog izbora. U Paragoni su rijetko vidjeli odustajanja. Sve ostalo se događalo – od toga da su neki liječnici rekli da neće ni otići na odmor doma (imaju pravo na jedan dulji vikend kod kuće prije ispita), jer im je život u kampusu povratak u studentske dane i odmicanje od obiteljskih obaveza, do romanse između učitelja i liječnika.

Kad su vozači kamiona u pitanju, bilo je i živopisnijih situacija; jednom su se žestoko posvađali u kući u kojoj su živjeli u Engleskoj, a drugi put su upali u pub navijajući tijekom nogometne utakmice za protivnike engleske reprezentacije. Nisu su se dobro proveli...

– Liječnici koji odlaze u Skandinaviju moraju se prilagoditi novoj sredini u kojoj je timski rad važan – diplomatski kaže Agnieszka. A zapravo misli ono što će Adam naknadno reći:

– U poslu si dobar i onoliko koliko se slažeš sa svojim timom.

Nije tajna da liječnici znaju biti hladni pa i arogantni prema pacijentima. Toga na primjer, u Švedskoj – nema. Pacijenti imaju svoja prava i o njima su informirani. Oni moraju razumjeti što se s njima događa pa liječnici moraju biti susretljivi i kooperativni.

Osim što koriste sve društvene mreže, pokazalo se da je usmena predaja uvijek najbolja reklama za ono što Paragona radi.

U međuvremenu šire biznis.

U prostoriji u kojoj smo trebali imati sastanak u centrali kompanije u Varšavi traje obuka za buduće zaposlenike njihova lanca slastičarnica i kafića. Već imaju dvadesetak lokacija u Varšavi, planiraju širenje. Cijelo područje Europske Unije može biti njihovo igralište. To su naučili dovoljno rano i na dovoljno dobrim primjerima. □

SMJENA
Poljski su se
liječnici počeli
vraćati jer su im
uvjeti sad povoljniji
kod kuće nego na
Zapadu, a u zapadne
bolnice sad idu
Rumunji, Grci,
Portugalci i Hrvati